

Paskaidrojums, kas pievienots Platjoslas pamatnostādņu pārskatīšanas priekšlikumam

Šā paskaidrojuma mērķis ir precizēt Pamatnostādņu par valsts atbalstu platjoslas tīkliem ("Platjoslas pamatnostādnes") pārskatīšanas priekšlikuma mērķus un tvērumu.

Veikspējīgi, uzticami un droši elektronisko sakaru tīkli ir būtisks virzītājspēks, kas veicina ES digitālo pārveidi. Tie ir izšķirošs faktors starp attāliem un mazapdzīvotiem ES reģioniem pastāvošās digitālās plaisas novēršanā un veicina konkurētspējīgāku un ilgtspējīgāku ekonomiku. Covid-19 pandēmijas ietekme uz ekonomiku un sabiedrību ir akcentējusi cilvēku, uzņēmumu un publisko iestāžu augošās vajadzības pēc savienotības un izcēlusi elektronisko sakaru tīklu izšķirošo nozīmi krīzes pārvarēšanā un ES noturības veicināšanā.

Pašreizējās Platjoslas pamatnostādnes tika pieņemtas 2013. gadā. Tajās ir noteikti konkrēti kritēriji attiecībā uz valsts finansējuma piešķiršanu, lai mazinātu ietekmi uz konkurenci elektronisko sakaru tīklu izvēršanā teritorijās, kurās tas visvairāk vajadzīgs. To mērķis ir nodrošināt, ka publiskais atbalsts rada mūsdienīgu infrastruktūru, kas palielina patērētāju labklājību un samazina digitālo plaisu, kad komercoperatoriem nav stimula ieguldīt, bet vienlaikus to nolūks ir izvairīties no privāto ieguldījumu izspiešanas, vietējo monopolu subsidēšanas vai konkrētu tehnoloģiju diskriminēšanas.

2013. gada Platjoslas pamatnostādņēm tika veikts [izvērtējums](#), kurā novērtēts, vai tās joprojām atbilst mērķim. Izvērtējuma rezultāti ir izklāstīti dienestu darba dokumentā (*SWD*), kas publicēts 2021. gada 7. jūlijā. Izvērtējums parādīja, ka ar pamatnostādņēm ir izveidota piemērota sistēma, kas palīdz dalībvalstīm sasniegt Digitālās programmas Eiropai un stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus. Izvērtējums arī parādīja, ka pašreizējās pamatnostādņēs ir vajadzīgi daži uzlabojumi, lai atspoguļotu tehnoloģiju un tirgus attīstības tendences un lai ar iekšējo tirgu saderīgā veidā vislabāk atbalstītu turpmākajos gados vajadzīgos ieguldījumus. Tas jo īpaši attiecas uz atveseļošanu pēc pandēmijas. Turklāt izvērtējums parādīja, ka šajā kontekstā svarīgi ir jauni politikas mērķi. Tie ietver atbalstu digitālajai pārveidei, ieguldījumu [Eiropas Gigabitu sabiedrības mērķu](#) sasniegšanā un ["digitālā kompasa"](#) ieviešanu. Platjoslas tīkli ir būtiski arī ilgtspējas mērķu sasniegšanai. Tādēļ pārskatīšanas mērķis būs atjaunināt pašreizējos noteikumus, ņemot vērā pastāvīgo vajadzību nodrošināt saderību ar iekšējo tirgu un attiecīgo politikas jomu un tirgus attīstības tendences.

Platjoslas pamatnostādņu noteikumus papildina Vispārējā grupu atbrīvojuma regula (VGAR), kas nosaka iepriekšējus (*ex ante*) saderības nosacījumus, uz kuru pamata valsts atbalsta pasākumus dalībvalstis var īstenot bez iepriekšējas paziņošanas Komisijai. Komisija 2021. gada 23. jūlijā pieņēma [VGAR grozījumus](#), lai papildinātu jauno daudzgadu finanšu shēmu un veicinātu dažus ar atveseļošanu saistītus atbalsta pasākumus. Minētie grozījumi ietver noteikumus par fiksētajiem platjoslas tīkliem un 4G un 5G mobilo sakaru tīkliem. VGAR noteikumi par platjoslas tīkliem šajā apspriešanās nav iekļauti.

Turpmākajās iedaļās sniegts pārskats par galvenajām izmaiņām, kuras Komisija apsver šajā pārskatīšanas posmā. Pamatnostādņu projekta teksts, kas piedāvāts apspriešanai, nav galīgs un tiks atkārtoti novērtēts, ņemot vērā šajā apspriešanās saņemtās atsauksmes un pierādījumus.

Ierosinātās izmaiņas pārskatīto platjoslas pamatnostādņu projektā

Platjoslas pamatnostādņu pārskatīšana lielā mērā ir atkarīga no izvērtējuma ietvaros iegūtajiem rezultātiem, pierādījumiem un datiem, un tā ir balstīta arī Komisijas tirgus pieredzē un pieredzē, kas izriet no tās prakses lietu izskatīšanā.

Pārskatīšanas projektā ir iekļautas šādas konkrētas izmaiņas:

- i) fiksētajiem gigabitu tīkliem paredzētā publiskā atbalsta ieviešanās sliekšņa saskaņošana ar pašreizējām un gaidāmajām tehnoloģiju un tirgus attīstības tendencēm;
- ii) norādījumi par atbalstu mobilo sakaru tīklu izvēršanai;
- iii) jauna iespējamā atbalsta kategorija tādu pieprasījuma puses pasākumu veidā, kas atbalsta fiksēto un mobilo sakaru tīklu apguvi (vaučeri);
- iv) norādījumi par to, kā operators izmanto savus resursus, lai pieslēgtos no publiskiem līdzekļiem finansētajai infrastruktūrai nolūkā sniegt pakalpojumus ārpus teritorijas, kurai piešķirts atbalsts;
- v) pielāgotas vairumtirdzniecības līmeņa piekļuves saistības, kas atspoguļo tehnoloģisko progresu;
- vi) precizējumi attiecībā uz konkrētiem jēdzieniem, piemēram, kartografēšanu, sabiedrisko apspriešanu un atlases procedūru, kā arī atgūšanas mehānismu.

To grozījumu mērķis, uz kuriem attiecas šī apspriešana, ir nodrošināt, lai Platjoslas pamatnostādņēs tiktu pienācīgi ievērotas tirgus un tehnoloģiju attīstības tendences un Komisijas prioritātes. Ierosināto grozījumu mērķis ir atspoguļot galalietotāju pieaugošās vajadzības pēc savienotības un precizēt nosacījumus, ar kādiem dalībvalstis var piešķirt atbalstu, jo īpaši ņemot vērā pastāvošu tirgus nepilnību un to veiktspēju, kas tīklam jāsasniedz. Precizējot piemērojamos noteikumus un jo īpaši Komisijas piemērotos saderības nosacījumus, pārskatītā versija uzlabos juridisko noteiktību un atvieglos atbalsta pasākumu īstenošanu, vienlaikus līdz minimumam ierobežojot iespējamās konkurences izkropļojumus.

Konkrēti, valsts atbalsts mobilās infrastruktūras izvēršanai un pieprasījuma puses pasākumi līdz šim ir novērtēti tieši saskaņā ar LESD, izmantojot valsts atbalsta saderības principus un pēc analogijas atsaucoties uz Platjoslas pamatnostādņēm. Jaunajos noteikumos tiks precizēti saderības nosacījumi, kurus Komisija piemēro saistībā ar šiem pasākumiem, un ņemtas vērā tirgus attīstības tendences, kas atzītas arī jaunajos ES savienotības mērķrādītājos, kuri paredz, ka līdz 2025. gadam 5G tīkli būs pieejami visās pilsētās un gar galvenajām transporta maģistrālēm, bet līdz 2030. gadam 5G tīkli būs pieejami visās apdzīvotajās vietās, kā arī palielināsies fiksēto un mobilo pakalpojumu apguve galalietotāju vidū.

- **Fiksētajiem tīkliem paredzētā atbalsta ieviešanās sliekšņa saskaņošana ar pašreizējām un gaidāmajām tehnoloģiju un tirgus attīstības tendencēm**

Ierosinātās pamatnostādnes veicinās veiktspējīgu fiksēto tīklu mērķorientētu un ilgtspējīgu izvēršanu tādās teritorijās, jo īpaši lauku un attālos apgabalos, kur privātie operatori, visticamāk, neveiks ieguldījumus vai nenodrošinās pietiekama līmeņa infrastruktūru strauji mainīgajām klientu vajadzībām.

Šajā saistībā ierosinātajos grozījumos ir noteikts jauns ieviešanās sliekšnis — 100 Mb/s lejupielādes ātrums — ar mērķi sasniegt 1 Gb/s lejupielādes ātrumu. Teritorijās, kur pastāvošie tīkli nespēj nodrošināt 100 Mb/s lejupielādes ātrumu, ar jauno tīklu, salīdzinot ar pastāvošo infrastruktūru, būs attiecīgi jāpalielina (divkārti vai trīskārti) lejupielādes ātrums un pietiekami jāpalielina augšupielādes ātrums. Teritorijās, kur pastāv vai ir plānots vismaz viens tīkls, kas nodrošina 100 Mb/s lejupielādes ātrumu, ar jauno tīklu, salīdzinot ar pastāvošo infrastruktūru, būs vismaz trīskārti jāpalielina lejupielādes ātrums un pietiekami jāpalielina augšupielādes ātrums. Teritorijās, kur pastāv vai ir plānoti vismaz divi tīkli, kuri nodrošina lejupielādes ātrumu, kas pārsniedz 100 Mb/s, valsts finansētajam jaunajam tīklam jānodrošina vismaz 1 Gb/s lejupielādes ātrums.

Turklāt, ņemot vērā augošās vajadzības pēc lielāka augšupielādes ātruma, pamatnostādnēs ir paredzēta ieguldīšanas iespēja, lai izpildītu galalietotāju vajadzību, kas ir pierādīta, bet nav apmierināta, pēc augšupielādes ātruma līdz 1 Gb/s.

- **Atbalsts mobilo sakaru tīklu izvēršanai**

Ierosinātie grozījumi ietver jaunus noteikumus attiecībā uz mobilo sakaru tīklu izvēršanu — tajos ir precizēti saderības principi.

Pieejā balstās uz noteikumiem un principiem, ko piemēro fiksētajiem tīkliem, un tajā tiek ievērota lietu izskatīšanas prakse.

Privāts saņēmējs tiks izraudzīts, izmantojot konkursa procedūru saskaņā ar publiskā iepirkuma noteikumu principiem un būtību un ievērojot tehnoloģiskās neitralitātes principu.

Valsts iejaukšanās tiks izmantota tikai teritorijās, kurās konstatētas tirgus nepilnības un kuras noteiktas kartografēšanas un sabiedriskās apspriešanas ceļā, pamatojoties uz kritērijiem, ko dalībvalstis uzskata par piemērotiem galalietotāju vajadzību apmierināšanai, jo īpaši pamatojoties uz ātrumu. Pašreizējās sabiedriskās apspriešanas ietvaros ieinteresētās personas par šo jautājumu var sniegt komentārus. Komisija īpaši vēlas saņemt komentārus par to, kādiem vajadzētu būt attiecīgajiem kritērijiem un atbilstīgajām vērtībām, kas vajadzīgas, lai konstatētu tirgus nepilnības mobilo sakaru tīklos, jo īpaši ātruma ziņā, vienlaikus mazinot riskus, kas saistīti ar konkurences izkropļošanu.

Lai nodrošinātu valsts atbalsta stimulējošo ietekmi, atbalstāmā infrastruktūra netiks ņemta vērā, lai izpildītu pārklājuma nodrošināšanas saistības, kas izriet no spektra izmantošanas tiesību nosacījumiem. Valsts atbalstu nevar izmantot šādu saistību izpildei, jo maz ticams, ka tam būs stimulējoša ietekme un tādējādi ka tas būs saderīgs ar iekšējo tirgu. Tomēr valsts atbalstu var piešķirt, lai nodrošinātu tādu pakalpojuma kvalitāti, kas ir augstāka nekā tā, kas noteikta minētajās prasībās.

Jaunajam tīklam, salīdzinot ar pastāvošajiem tīkliem, būs jānodrošina ievērojami uzlabojumi mobilo pakalpojumu pieejamības, jaudas, ātruma un konkurences ziņā. Piemēram, tiks uzskatīts, ka savrupi 5G tīkli nodrošina ievērojamu uzlabojumu salīdzinājumā ar iepriekšējo paaudžu tīkliem un nesavrupiem 5G tīkliem.

Visbeidzot, visiem piekļuves prasītājiem būs jānodrošina faktiska, pilnīga un atvērta piekļuve atbalstītajai infrastruktūrai ar vienādiem un nediskriminējošiem nosacījumiem.

- **Atbalsts tādu pieprasījuma puses pasākumu veidā, kas atbalsta fiksēto un mobilo sakaru tīklu apguvi (vaučeri)**

Lai atbalstītu fiksēto vai mobilo sakaru pakalpojumu apguvi, ir iespējami dažādi pieprasījuma puses pasākumi. Ierosinātajās pamatnostādnēs šīs iespējas ir aplūkotas, atzīstot, ka dažas no tām, piemēram, tādi vispārīgi pasākumi kā informatīvas kampaņas vai pieprasījuma agregēšana, kuru mērķis nav konkrēti operatori, var nebūt valsts atbalsts. Attiecībā uz pasākumiem, kas ir atbalsts, ierosinātajās pamatnostādnēs tiks atspoguļota lietu izskatīšanas prakse un kodificēti saderības kritēriji saistībā ar diviem biežākajiem pieprasījuma puses pasākumu veidiem, proti, sociāla rakstura vaučeriem un savienotības vaučeriem.

Sociāla rakstura vaučeri tiks uzskatīti par saderīgiem, ja tie mudinās nestabilās situācijās esošus patērētājus (piemēram, personas /ģimenes ar zemiem ienākumiem vai konkrētas galalietotāju kategorijas, piemēram, studentus) iegādāties vai turpināt izmantot pienācīgas kvalitātes fiksētos un/vai mobilos platjoslas pakalpojumus un ja būs izpildīti konkrēti nosacījumi, to vidū atbilstība tehnoloģiskās neitralitātes principam.

Savienotības vaučeri, kas veicina tādu konkrētas kategorijas pakalpojumu apguvi, pēc kuriem trūkst pieprasījuma, var tikt izmantoti gan patērētājiem, gan komerciāliem galalietotājiem. Savienotības vaučeri tiks uzskatīti par saderīgiem, ja tie veicinās pienācīgas kvalitātes fiksēto un mobilo

pakalpojumu apguvi un ja būs izpildīti konkrēti nosacījumi, cita starpā — ja shēmas būs ierobežotas laikā, samērīgas un tehnoloģiski neitrālas.

Attiecībā uz abu veidu vaučeriem — lai nodrošinātu pasākuma atklātumu, pārredzamību un nediskriminējošu raksturu, būs jāizveido tiešsaistes, atklāts un pārredzams atbilstošo piegādātāju reģistrs (vai līdzvērtīga alternatīva metode), no kura patērētāji un uzņēmumi var brīvi izvēlēties savu pakalpojuma sniedzēju.

- **Norādījumi par to, kā operators izmanto savus resursus, lai pieslēgtos no publiskiem līdzekļiem finansētajai infrastruktūrai nolūkā sniegt pakalpojumus ārpus teritorijas, kurai piešķirts atbalsts (“privāti paplašinājumi”)**

Ierosināto grozījumu mērķis ir precizēt to, ka piekļuves prasītājiem ir atļauti privāti paplašinājumi. Atbalsta saņēmēja gadījumā šādi privāti paplašinājumi ir atļauti, ja vien kartografēšanā un sabiedriskajā apspriešanās netiek pierādīts, ka tas radītu nopietnus konkurences izkropļojumus. Nopietns konkurences izkropļojums varētu rasties, ja, piemēram, a) privātais paplašinājums ved uz blakusesošu teritoriju, kurā jau ir pieejami vismaz divi tīkli, kas nodrošina ātrumu, kurš pielīdzināms valsts finansētā tīkla nodrošinātajam ātrumam, vai b) blakusesošajā teritorijā ir vismaz viena pielīdzināma infrastruktūra, ko sāks izmantot mazāk nekā 5 gadus pirms valsts finansētā tīkla izmantošanas sākšanas. Ja ir izpildīts vai nu a), vai b) punkts, privāto paplašinājumu uz blakusesošu teritoriju varētu atļaut tikai divus gadus pēc tam, kad sāktā valsts subsidētā tīkla ekspluatācija.

- **Pielāgotas vairumtirdzniecības līmeņa piekļuves saistības, kas atspoguļo tehnoloģisko progresu**

Pašreizējās Platjoslas pamatnostādņēs ir paredzēta faktiska vairumtirdzniecības līmeņa piekļuve valsts finansētiem fiksētiem tīkliem (arī pilnīga fiziska atsaiste un “virtuāla” atsaiste), lai stiprinātu konkurenci un izvairītos no reģionālu monopoli radīšanas, izmantojot valsts līdzekļus.

Tomēr šādas piekļuves piešķiršanas izmaksas varētu palielināt piešķirtā atbalsta galīgo summu. Lai mazinātu izmaksas, ierosinātajās pamatnostādņēs ir paredzēti daži izņēmumi un diferencēti vairumtirdzniecības līmeņa piekļuves produktu veidi, ko subsidēti fiksētie piekļuves tīkli piedāvās atkarībā no konkurences situācijas konkrētā intervences teritorijā. Šajā kontekstā teritorijās ar ierobežotu konkurenci būs spēkā mazāk stingras piekļuves saistības, t. i., virtuāli atsaistītā vietējā piekļuve (*VULA*), nevis fiziska atsaiste. Turpretim teritorijās ar augstu konkurences līmeni pašreizējo pamatnostādņu prakse paliks nemainīga, un vienmēr būs jānodrošina pilnīga un faktiska fiziskā piekļuve.

Attiecībā uz iejaukšanās pasākumiem, kas atbalsta mobilās piekļuves tīklus, valsts finansētajam tīklam jānodrošina visplašākais vairumtirdzniecības līmeņa piekļuves produktu klāsts, arī piekļuve bitu plūsmai, piekļuve stabiem/mastiem/torņiem un, tiklīdz tie kļūst pieejami, tiem piekļuves produktiem, kas vajadzīgi 5G un nākamo paaudžu mobilo sakaru tīklu modernāko funkciju izmantošanai. Faktiska piekļuve var ietvert piekļuvi tīkla komponentiem, kuri nav valsts finansēti, bet kuri vajadzīgi, lai piekļuves prasītājs varētu sniegt savus pakalpojumus.

Attiecībā uz iejaukšanās pasākumiem atvilces maršrutēšanas tīklos — valsts finansētajam tīklam jānodrošina piekļuve bitu plūsmai, kā arī piekļuve stabiem/mastiem/torņiem, kabeļu kanalizācijai un tumšajai optiskajai šķiedrai.

- **Precizējumi un papildu norādījumi par dažiem jēdzieniem, piemēram, kartografēšanu, sabiedrisko apspriešanu, atlases procedūru, vairumtirdzniecības līmeņa piekļuves cenām, atgūšanas mehānismu**

Kartografēšana

Jaunajās pamatnostādņēs būs iekļauts jauns pielikums, kurā sniegti norādījumi par to, kā veikt kartografēšanas uzdevumu gan attiecībā uz fiksētiem piekļuves tīkliem, gan mobilās piekļuves tīkliem. Metodikas pamatā galvenokārt ir plašā pieredze, ko Komisija guvusi, novērtējot platjoslas gadījumus. Tās pamatā ir arī darbs, ko *BEREC* sadarbībā ar Komisiju veikusi, lai izstrādātu

pamatnostādnēs, kas “palīdzētu VRI konsekventi piemērot tīklu izvēršanas ģeogrāfiskos apsekojumus”, “BEREC pamatnostādnēs par ļoti augstas veiktspējas tīkliem” un iepriekšējos projektus, kurus īstenojis Komunikācijas tīklu, saturs un tehnoloģiju ĢD sadarbībā ar Konkurences ĢD platjoslas tīklu kartografēšanas jomā.

Sabiedriskā apspriešana

Ierosināto pamatnostādņu mērķis ir sniegt papildu norādījumus un precizējumus attiecībā uz sabiedriskās apspriešanas norisi. Ierosinātajās pamatnostādnēs konkrēti precizēts sabiedriskās apspriešanas termiņš (vismaz 30 dienas) un termiņš, kurā dalībvalstīm ir jāsāk atlases procedūra vai — tiešo ieguldījumu modeļu gadījumā — pasākuma īstenošana. Tajās sniegta metodika turpmāko privāto ieguldījumu plānu novērtēšanai un uzraudzībai.

Atklāta atlases procedūra

Ierosinātajās pamatnostādnēs ir apsvērta ar vidi vai enerģētiku saistītu prasību izmantošana kvalitātes kritērijos. Grozījumu mērķis ir precizēt to, ka kvalitātes kritērijos varētu atsaukties arī uz vides un enerģētikas kritērijiem, kas atspoguļo noteiktos politikas mērķus.

Vairumtirdzniecības līmeņa piekļuves cena

Ierosinātajās pamatnostādnēs ir precizēta dažādo metodiku (publicēta cena, regulēta cena, uz izmaksām balstīta cena) piemērošanas joma. Tajās ir arī kodificēta lietu izskatīšanas prakse attiecībā uz gadījumiem, kuros nav pienācīgas atsauces vērtības vai regulēta produkta, un precizēta atbalsta summas nozīme vairumtirdzniecības cenas noteikšanā.

Atgūšanas mehānisms

Ierosinātajās pamatnostādnēs ir precizēti atgūšanas mehānisma noteikumi un samazināts (no 10 miljoniem EUR uz 5 miljoniem EUR) tā piemērošanas sliekšnis.